

Sindsrobønnen

Gud, giv mig sindsro
til at acceptere de ting, jeg ikke kan ændre,
mod til at ændre de ting, jeg kan,
og visdom til at se forskellen

AF LIESE RECKE

De fleste mennesker forbinder ovennævnte bøn med AA - Anonyme Alkoholikere samt andre sammenhænge, hvor 'de tolv trin' indgår. Ifølge AA's egen historie¹ blev bønnen introduceret for Bill Wilson i 1942, hvor en AA-deltager henledte hovedkontorets opmærksomhed på en bøn, som den pågældende dag stod skrevet under nekrologerne i avisen. På kontoret, hvor AA's sekretær holdt til, var man umiddelbart enige om, at man aldrig før havde set så 'meget AA' gengivet i så få ord. Man begyndte ifølge Bill Wilson rutinemæssigt at tilføje bønnen til de tekster, man sendte ud fra hovedkontoret. Siden er bønnen blevet en uundværlig del af 12-trins-retorikken. Den indgår i AA's officielle litteratur, den bruges af mange 12-trinstilhængere som afsæt for refleksion over moral og leveregler, og den fremsiges dagligt overalt på kloden som afslutning på møderne i AA, NA og de mange andre fællesskaber.

Men hvor kommer sindsrobønnen egentlig fra, og hvor gammel er den? Gennem årene har der blandt mange hersket tvivl om bønnes oprindelse. Når man googler 'serenity prayer', som sindsrobønnen hedder

på engelsk, kommer mange fantasifulde forklaringer op. Nogle placerer oprindelsen til Tyskland i årene efter 2. Verdenskrig. Andre mener, at ophavet går tilbage til middelalderlige eller eksotiske filosofiske tekster. AA har altid selv peget på Reinhold Niebuhr, en amerikansk teolog, som ophavsmand. Bibliotekaren Fred R. Shapiro² skrev i 2008 en artikel³, hvori han såede tvivl om denne oprindelse. Shapiro havde lokaliseret skrevne versioner af sindsrobønnen *uden* henvisning til Niebuhr helt tilbage til 1936, mens Niebuhr angiveligt først skulle have skrevet teksten til bønnen i 1942. Der var noget, der ikke stemte.

Elisabeth Sifton, Reinhold Niebuhr's datter, udgav i 2003 en bog med titlen 'The Serenity Prayer'⁴, hvori hun redegør for den kontekst, hendes far var en del af - såvel politisk som teologisk. Hun fremhæver, at hendes far sandsynligvis har brugt sindsrobønnen i en af sine mange prædikener, før han skrev den ned i 1942 - en almindelig fremgangsmåde. I 2009 lokaliserede en anden forsker så sindsrobønnen med direkte henvisning til Niebuhr i et studenterblad fra året 1937. Denne opdagelse gav anledning til, at Fred R. Shapiro i skrivende stund - i

lighed med AA - peger på Reinhold Niebuhr som den mest sandsynlige ophavsmand til bønnen.

Reinhold Niebuhr (1892 - 1971)

Hvem var Reinhold Niebuhr så? Han beskrives som en kontroversiel, men populær, amerikansk teolog og filosof, som har inspireret folk i hele det politiske spektrum. Niebuhr var en rejsende prædikant, som fik et stort navn i USA. Han beskrives som en mand med stærke socialpolitiske holdninger. Hans prædikener var socialt engagerede, og han fordrede af sine tilhørere, at de tog aktiv stilling til tidens sociale temaer - et særsyn blandt amerikanske gejstlige, der i det store og hele manede til politisk passivitet og tilpasning blandt deres tilhængere.

Som præst i Detroit var Niebuhr imidlertid præget af de fattighedsproblemer, som arbejderne på Henry Fords fabrikker kæmpede med: følgerne af de usikre ansættelsesvilkår og konsekvenserne af umenneskeligt samlebåndsarbejde. Som politisk tænk var han en socialt engageret *liberal* (i amerikansk forstand af 'liberal', hvilket nærmere betyder socialdemokratisk). Han var optaget af social retfærdighed og støttede sociale reformer. Teologisk

Reinhold Niebuhr i studerekammeret.

og politisk var Niebuhr kollektivist i den forstand, at han tog afstand fra, hvad han opfattede som illusionen om, at mennesket som enkeltindivid kan opnå 'det gode'. I stedet skulle stræben efter det gode ske i fællesskab med andre.

Men Niebuhr repræsenterede også anti-autoritære og anti-kommunistiske holdninger og advarede mod utopianisme, messianisme og perfektionisme. I løbet af sin karriere gik han fra at være pacifist til at støtte interventionisme og magtpolitik, og op til 2. Verdenskrig var han uhyre kritisk over for Hitler og det nazistiske regime. Han så Hitlers politik som anti-kristelig, som en trussel mod demokratiet og de akademiske og personlige friheder. Niebuhr manede til modstand mod nazismen, længe inden USA gik aktivt ind i krigen.

Mange indflydelsesrige mennesker har gennem tiden tilkendegivet den store betydning, Niebuhrs tænkning har haft for dem. Selv om Niebuhr aldrig aktivt støttede borgerrettighedskampen, satte Martin Luther King stor pris på Niebuhr og tilskrev ham større betydning for sit ikke-voldelige virke end Gandhi. Begge kandidater ved præsidentvalget i 2008 ytrede sig positivt om Niebuhr; John McCain kaldte Niebuhr et strålende eksempel på klarhed angående omkostningerne ved en retfærdig krig, mens Barack Obama udnævnte Niebuhr til såvel sin yndlingsfilosof som sin yndlingsteolog.

Den originale sindsrøben

Det er værd at være opmærksom på, at Niebuhrs version af sindsrøben havde en noget anden ordlyd end den version, som anvendes af

AA i dag. Bønnen i Niebuhrs originalversion lød som følger:

'God, give us grace
to accept with serenity the things
that cannot be changed,
courage to change the things
which should be changed,
and the wisdom to distinguish
the one from the other'.

I min danske oversættelse ville den originale sindsrøben lyde:

Gud, giv **os nåde**
til at acceptere med sindsro de
ting, som ikke kan ændres,
mod til at ændre de **ting, som
bør** ændres,
og visdommen til at skelne det
ene fra det andet.

På overfladen ligner versionerne hinanden. Men originalversionen adskiller sig fra den version, som er blevet udbredt gennem AA og de andre fællesskaber, på tre punkter:

Der tale om et kollektivt *os* - ikke et individuelt *jeg*.

Man beder ikke om at få sindsro direkte fra Gud, men om at få *nåde til at acceptere med sindsro*, hvilket tildeler mennesket en mere aktiv rolle end som passiv modtager af sindsro fra en højere magt.

Modet angår *'ting, som bør ændres'*, frem for ting, som *'kan ændres'*, hvilket muliggør en mere aktivistisk indstilling og giver mere råderum til krav om forandring, end hvis det, som ikke kan ændres, er givent som et uforanderligt vilkår.

Oxfordbevægelsen, AA og sindsrøben

Baggrunden for forskellene mellem Niebuhrs originale version af sindsrøben og den version, som blev udbredt af AA, kan belyses ved at modstille Reinhold Niebuhr og teologen og missionæren Frank Buchman, der ledede den kristen bevægelse ved navn Oxfordbevægelsen.

Oxfordbevægelsen og Frank Buchman har spillet en altafgørende rolle for dannelsen af Alcoholics

Anonymous. De oprindelige stiftere af AA, Bill Wilson og Robert Smidt (Bill og Bob), havde truffet hinanden i Oxfordbevægelsen. I de første år udgjorde AA en undergruppe af Oxfordbevægelsen i Akron, Ohio, populært kaldet *'the alcoholic squad of the Oxford Group'*. Oxfordbevægelsen var således udgangspunkt for AA: Buchmans teologi, kendetegnet ved vægtningen af det individuelle ansvar og nødvendigheden af personlig transformation – blev omsat til ritualer, dogmer og strukturer i Oxfordgrupperne – som igen blev fundamentale for AA.

Sifton⁵ skriver i sine erindringer, at AA henvendte sig til hendes far i begyndelsen af halvtredserne og bad om lov til at bruge sindsrobønnen som en del af AA's litteratur. Selvom Niebuhr var kritisk over for Buchman – og dermed også AA og AA's budskaber – så var Niebuhr dog af den overbevisning, at bønner var hvermandseje, og at ingen havde ret til at monopolisere dem. Så han gav sin tilladelse til at trykke bønnen som en del af AA's godkendte litteratur.

Niebuhrs kritik af Oxfordbevægelsen

Politisk og teologisk var der store forskelle på Buchman og Niebuhr. Ganske vist var de omtrent jævnaldrende og begge født af tyske immigranter i USA. Begge var teologisk uddannede, og begge havde stærke socialpolitiske holdninger. Men der stopper lighederne. Niebuhr var dedikeret til demokrati og bekæmpelse af fascisme og ikke mindst fortaler for politisk stillingtagen og aktivitet. Buchmans bevægelse bekendte sig til stærke anti-socialistiske holdninger, satte moralsk genoprustning af den enkelte over faglige kampe for bedre sociale forhold og formidlede et budskab om, at al social og politisk forandring starter hos den enkelte. Bragt på kort formel kunne man sige, at for Buchman tog forandring udgangspunkt i det moralske genoprustede 'jeg', mens forandring

for Niebuhr opstod gennem det aktive 'os'.

Fronterne mellem Buchman og Niebuhr blev trukket skarpt op, da Buchman i et interview i 1936⁶ udtalte: *'Med de fascistiske diktaturer i Europa gives der muligheder for at ændre verden ved at sætte den under 'Guds diktatur'*. Endvidere citeres Buchman for at sige: *'Jeg takker himlen for en mand som Adolf Hitler, der har etableret en front mod kommunismens antikrist'*, hvorefter han fortsætter: *'Min barber i London fortalte mig, at Hitler frelst Europa fra kommunismen. Sådan følte han. Selvfølgelig synes jeg ikke lige godt om alt, hvad nazisterne gør. Antisemitisme? Slem selvfølgelig, men jeg går ud fra, at Hitler ser Karl Marx i alle jøder. Men tænk, hvad det kunne betyde for verden, hvis Hitler overgav sig til Guds bestemmelse? Eller Mussolini. Eller enhver anden diktator. Gennem en sådan mand kunne Gud kontrollere en hel nation fra den ene dag til den anden og dermed løse alle problemer'*.

Det var med andre ord Buchmans opfattelse, at en kristen omvendelse af en magtfuld person kunne betyde, at Guds vilje kom til at virke gennem dennes magt. Der var ikke helt det samme potentiale i *'almindelige mennesker'*. Men uanset magt og position var det ifølge Buchman en individuel forpligtigelse for alle at vende sig mod Gud, for derved at ændre verden. De nødvendige ændringer i verden blev tilvejebragt gennem moralsk genoprustning og personlig rehabilitering.

Efter Buchmans udtalelser om Adolf Hitler i den amerikanske presse skrev Reinhold Niebuhr i 1936 en stærkt kritisk artikel, hvori han beskyldte Buchman for at bilde overklassen ind, at rige og magtfulde mennesker er tættere på Gud end fattige mennesker. Med henvisning til Buchmans udtalelse i pressen argumenterer Niebuhr for, at magt er uforenelig med sand kristendom, og han bruger Oliver Cromwell og Bismarck som eksempler på mænd,

der både var troende og havde stor politisk magt, men hvis politikker ikke var vejen til frelse eller bedre verdener.

Niebuhr kalder i samme forbindelse Oxfordbevægelsens religiøse budskab for et naivt, religiøst udtryk for en dekadent individualisme og en manifestation af religiøs dovenskab, og han fortsætter: *'At Oxfordbevægelsen ser sig selv som formidlere af Kristi frelse i en katastrofefyldt tid er i virkeligheden bare endnu et eksempel på tidens forfald. Gruppens religion formår at forene bourgeoisie's selvtilfredshed med kristen anger og skyld på en måde, så selvtilfredsheden står i forgrunden'*⁸.

På denne baggrund og med disse modsætningsforhold in mente er det skæbnens ironi, at en bøn forfattet af en socialpolitisk aktivist blev adopteret af en bevægelse, som prædiker magtesløshed og friholdelse fra politik. Ironien fortsætter ved, at den bøn, som oprindeligt blev skrevet af Niebuhr med udgangspunkt i et solidarisk 'os', og som anerkender, at det kræver fælles mod at foretage nødvendige ændringer, nu anvendes af en bevægelse, der ikke tilskriver samfundet – det store fællesskab – ansvar eller handlepligt i forhold til et komplekst socialt fænomen, men udelukkende sætter fokus på det enkelte individs ansvar og transformation. ■

NOTER

- 1 Wilson, B. (1983). *A.A. Comes Of Age. A Brief History of A.A.* (10th ed.) New York: Alcoholics Anonymous World Service.
- 2 Shapiro er bl.a. redaktør af *The Yale Book of Quotations* og *The Oxford Dictionary of American Legal Quotations*
- 3 http://www.yalealumnimagazine.com/issues/2008_07/serenity.html
- 4 Elisabeth Sifton: *The Serenity Prayer – Faith and Politics in Times of Peace and War*, W.W. Norton & Company, New York, 2003
- 5 Elisabeth Sifton: (2003), se ovenfor
- 6 World Telegram, 26. August, 1936
- 7 Tom Driberg: *The Mystery of Moral Re-Armament; A Study of Frank Buchman and His Movement*, Alfred A. Knopf, New York, 1965.
- 8 Wilson, B.: (1983), se ovenfor.